

Gerekend naar de onderlinge verhouding lokte dus de scheepvaart de meeste menschen naar Rotterdam, dan de trafieken en het levensmiddelenbedrijf en dan eerst de handel; rekent men echter naar het totale aantal der ingekomenen, dan staat de handel bovenaan met 1200 à 1300 ingekomenen op een totaal van $\pm$ 3300 en dan staan de trafieken op de laatste plaats, althans wat de vaklieden betreft, met 350 ingekomenen op een totaal van 700.

Wat nu de verhouding van katholieken en protestanten in deze groepen van takken van bestaan betreft, waren ze gelijkelijk over de verschillende bedrijven verdeeld, dan moest de verhouding, berekend naar hun totale getalssterkte ongeveer zijn: 30 % katholieken tegen 70 % protestanten. Dat is inderdaad ook meestal het geval, behalve in de scheepvaart, waar op iedere 100 varenden slechts 21 katholieken worden aangetroffen, in de trafieken, waar 36 %, dus iets meer dan het normale percentage katholieken zijn en in de kleedingindustrie, waar de katholieken zelfs in de meerderheid zijn met 53 % tegen 47 % protestanten.

Tenslotte rest ons nog de vraag, vanwaar de minstens 9000 ingekomen werkkrachten ($42\frac{1}{2}$ % van het totale aantal)¹⁾ nu eigenlijk afkomstig waren. In de eerste plaats oefende Rotterdam natuurlijk een groote aantrekkingskracht uit op de naaste omgeving. Kralingen, Overschie, Hillegersberg, Delfshaven en Schiedam moesten tal van inwoners aan Rotterdam afstaan. Maar de invloed reikte verder, over heel Zuid-Holland, zoowel over de steden als over het platteland. Ruim 4000 werkkrachten of $44\frac{1}{2}$ % van het aantal ingekomenen waren uit deze provincie geboortig²⁾.

De trek uit de overige provincies is alleen van belang uit het gebied, dat ligt beneden de lijn, die men zich ge-

1) Van het aantal katholieke werkkrachten is bijna 47 %, van het aantal protestanten $40\frac{1}{2}$ % ingekomen.

2) Nader gespecificeerd:	Katholiek	Protestant
Delfshaven	107	207
Schiedam	146	234
Kralingen	33	210
Z. H. Eilanden	39	275
Dordrecht	42	253
Den Haag	96	240